

OBRAZOVNA POLITIKA U EVROPSKOJ UNIJI: STRATEGIJE USMJERENE NA PODRŠKU KVALITETNOM OBRAZOVANJU, OSPOSOBLJAVANJU I SOCIJALNOJ KOHEZIJI

Dr. sc. Ajna Jodanović, docent

Pravni fakultet Univerziteta u Bihaću¹⁹²

Apstrakt: *Evropskim stubom socijalnih prava koji su Evropski parlament, Vijeće i Komisija predstavili na Socijalnom samitu za pravedna radna mjesta i rast održanom 2017. godine, utvrđeno je da svi građani u Evropskoj uniji imaju pravo na visokokvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje. Za stvaranje i održavanje kohezivnog evropskog društva koje pokreće održivi rast neophodno je visokokvalitetno obrazovanje i osposobljavanje, te promovisanje evropske dimenzije podučavanja koje potiče zajedničke vrijednosti. Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije je predviđeno da Unija doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja podsticanjem saradnje među državama članicama te, ukoliko je to potrebno, podupiranjem i dopunjavanjem njihovih aktivnosti, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i organizaciju obrazovnih sistema, kao i njihovu kulturnu i jezičnu raznolikost. Osnovni ciljevi rada jesu predstavljanje mjera koje poduzima Evropska unija u nastojanju osiguranja kvalitetnog obrazovanja, osposobljavanja i socijalne kohezije, u skladu sa članovima 165. i 166. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, kao i analiza prioriteta u oblasti obrazovanja definisanih u strateškim dokumentima Unije. Rezultati istraživanja će ukazati na politike Evropske unije koje su usmjerene na suočavanje sa nejednakostima od ranih godina i odvajanje društvenog, ekonomskog i kulturnog statusa, te etničkog i rasnog porijekla pojedinca od nivoa obrazovanja i obrazovnih postignuća, sa posebnim naglaskom na aktivnosti koje su u tom smislu poduzete od strane Evropske komisije.*

Ključne riječi: *Evropska unija, obrazovanje, osposobljavanje, socijalna kohezija, Evropski stub socijalnih prava.*

1. Uvod

Polazeći od toga da obrazovanje i osposobljavanje imaju presudnu ulogu u suočavanju sa brojnim društveno-ekonomskim, demografskim, ekološkim, ali i naučno-tehnološkim izazovima sa kojima se Evropska unija i njeni građani suočavaju, jedan od ciljeva ovog rada jeste da se na pregledan način prikažu dosadašnje aktivnosti Unije u području njene obrazovne politike. Posmatrano historijski do 1990. godine obrazovanje nije bilo u centru politike tada Evropske zajednice (European Community – EC) i bilo je isključivo u odgovornosti nacionalnih vlada. Situacija se mijenja nakon 2000. godine, i usvajanja Lisabonske strategije, kada obrazovanje postaje ključni element u ispunjavanju ciljeva Evropske unije. U radu se opisuje razvoj politike obrazovanja na unijskom nivou, te se analizira složena interakcija ideja, institucija i aktera u provođenju prioriteta u okviru obrazovne politike Evropske unije u novom Evropskom prostoru obrazovanja (European Education Area - EEA). Rezultati istraživanja će ukazati na aktivnosti institucija Evropske unije koje pružaju značajnu pomoćnu ulogu u poboljšanju kvaliteta obrazovanja u državama članicama Unije.

---

¹⁹² E-mail: ajna_x@hotmail.com

2. Obrazovna politika u Evropskoj uniji

Društvene i ekonomske promjene koje dolaze sa procesom globalizacije, te ekonomski i politički ciljevi koje Evropska unija ima od svog osnivanja, zahtijevaju da Unija saraduje sa državama članicama i u oblasti obrazovanja, istovremeno razvijajući politike u ovoj oblasti.¹⁹³ Stvaranje obrazovne politike na unijskom nivou oduvijek je bilo poduhvat kompromisa, osporavanja i konsenzusa, između Evropske unije i država članica, te unutar institucija Unije. Još od Lisabonske strategije i stvaranja „evropskog prostora obrazovanja“, obrazovna politika je oblikovana i preoblikovana stalnim interakcijama više institucija i političkih aktera¹⁹⁴. Posmatrano historijski do 1990. godine obrazovanje nije bilo u centru politike Evropske zajednice (European Community – EC) i bilo je isključivo odgovornost nacionalnih vlada. Nakon 2000. godine, i usvajanja Lisabonske strategije, obrazovanje je postalo ključni element u ispunjavanju ciljeva Evropske unije kako bi se postigao širi cilj Unije: „narodi ujedinjeni u različitosti“.¹⁹⁵

Obrazovanje i osposobljavanje imaju presudnu ulogu u suočavanju sa brojnim društveno-ekonomskim, demografskim, ekološkim i naučno-tehnološkim izazovima sa kojima se Evropa i njezini građani danas suočavaju, kao i u godinama koje dolaze. Efikasno ulaganje u ljudski kapital kroz sisteme obrazovanja i osposobljavanja ključna je komponenta evropske strategije za postizanje visokih nivoa održivog rasta i radnih mjesta temeljenih na znanju koji su u središtu Lisabonske strategije, kao i unaprjeđenje ličnog ispunjenja, socijalne kohezije i aktivnog građanstva.¹⁹⁶

U članu 165. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (Treaty on the Functioning of the European Union - TFEU) je propisano da „Unija doprinosi razvoju kvalitetnog obrazovanja podsticanjem saradnje među državama članicama te, ako je to potrebno, podržavanjem i dopunjavanjem njihovih aktivnosti, pri čemu u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i uspostavljanje obrazovnih sistema, te njihovu kulturnu i jezičnu različitost“.¹⁹⁷ Iako je obrazovanje predstavljalo suverena odgovornost nacionalnih vlada, institucije Evropske unije sve više šire svoj uticaj na socijalne politike na unijskom nivou.¹⁹⁸ U članu 166. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije je propisano da „Unija provodi politiku stručnog osposobljavanja koja podržava i dopunjuje djelovanje država članica, pri čemu u cijelosti poštuje odgovornost država članica za sadržaj i uspostavljanje stručnog osposobljavanja“.¹⁹⁹

Cilj Evropske unije jeste omogućiti svim građanima Unije najbolje obrazovanje i osposobljavanje. Iako je svaka država članica odgovorna za svoj sistem obrazovanja i osposobljavanja, Unija ima ulogu podrške, jer podstiče saradnju i razmjenu primjera dobre prakse među državama članicama, nadopunjujući nacionalna nastojanja i reforme. Obrazovanje je ključno za povezivanje građana

¹⁹³ Cankaya Seda *et al.* (2015.), *The educational policy of European Union*, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, No. 174, Elsevier Ltd., str. 892.

¹⁹⁴ Alexiadou Nafsika, Rambla Xavier (2022.), *Education policy governance and the power of ideas in constructing the new European Education Area*, *European Educational Research Journal (EERJ)*, European Educational Research Association, Berlin, str. 1.

¹⁹⁵ Papaioannou Katerina (2022.), *Educational Policies in the European Union for Intercultural Education: The Integration in Greek Educational System*, *Proceedings of ADVED 2022- 8th International Conference on Advances in Education*, Istanbul, Turkey 10-12 October 2022, str. 88. DOI: <https://doi.org/10.47696/adved.202215>

¹⁹⁶ Zaključci Vijeća EU od 12. maja 2009. godine o Strateškom okviru za Evropsku saradnju u obrazovanju i osposobljavanju (ET 2020), OJ C 119, 28.05.2009., str. 2.

¹⁹⁷ Vidjeti član 165., Glava XII. *Obrazovanje, strčno osposobljavanje, mladi i sport*, prečišćene verzije Ugovora o funkcionisanju Evropske unije - *Consolidated version of the Treaty on the Functioning European Union*, OJ C 202, 07.06.2016., str. 12.

¹⁹⁸ Klatt Gosia, Milana Marcella (2020.), *Governing education policy: the European Union and Australia*, *Australian and New Zealand Journal of European Studies*, Vol. 12, No. 1, European Studies Association of Australia and New Zealand (ESAANZ), str. 29.

¹⁹⁹ Vidjeti član 166., Glava XII. *Obrazovanje, strčno osposobljavanje, mladi i sport*, Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU).

Evropske unije, te za budućnost pojedinaca i Unije u cjelini. Svi Europljani trebali bi moći ostvariti koristi od raznolike zajedničke kulturne i obrazovne baštine. Prema Evropskom stubu socijalnih prava (European Pillar of Social Rights - EPSR) svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje, kako bi održali i stekli vještine s pomoću kojih mogu u cijelosti sudjelovati u društvu i uspješno se kretati na tržištu rada.²⁰⁰ Države članice Evropske unije odgovorne su za razvoj, implementaciju i praćenje svojih sistema obrazovanja i obuke: *obrazovanje i kultura su dio onoga što se smatra nacionalnim integritetom i identitetom*. Institucije Unije pružaju pomoćnu ulogu u poboljšanju kvaliteta obrazovanja u državama članicama i na unijском nivou. Na primjer, u visokom obrazovanju Evropska komisija blisko saraduje sa kreatorima politike kako bi podržala razvoj politika visokog obrazovanja koje su usklađene sa strategijom za obrazovanje i obuku 2020 (ET2020)²⁰¹, kao dio agende Evropa 2020²⁰².²⁰³ ET2020 sadrži pet ključnih prioriteta za visoko obrazovanje: (1) povećanje broja diplomaca visokog obrazovanja; (2) poboljšanje kvaliteta i relevantnosti nastave i učenja; (3) promovisanje mobilnosti studenata i osoblja i prekogranične saradnje; (4) jačanje „trouglu znanja koji povezuje obrazovanje, istraživanje i inovacije; i (5) stvaranje efektivnog upravljanja i mehanizama finansiranja visokog obrazovanja. Ukupni uspjeh ovih prioriteta visokog obrazovanja ocjenjuje se prema mjerilima sa jasnim ciljevima koji se ocjenjuju na godišnjoj osnovi u Pregledu obrazovanja i osposobljavanja (Education and Training Monitor). Dakle, jasno je da je Evropska unija usvojila orijentaciju na implementaciju i reformu obrazovne politike zasnovanu na dokazima.²⁰⁴

Obrazovanje i osposobljavanje najbolji su način ulaganja u budućnost Evrope. Njihova je uloga ključna u poticanju rasta, inovacija i otvaranja radnih mjesta. Evropski sistemi obrazovanja i osposobljavanja ljudima trebaju omogućiti napredna znanja, vještine i kompetencije koji su im potrebni za inovacije i napredak. Obrazovanjem bi trebalo osnažiti mlade za sudjelovanje u oblikovanju budućnosti Evrope koju odlikuju demokratija, solidarnost i uključivost. Budući da omogućavanje najboljeg obrazovanja i osposobljavanja, te sigurnih poslova za mlade, ima istaknuto mjesto na evropskome političkom dnevnom redu, Unija predlaže mnoge nove i izmijenjene inicijative, a čija analiza je upravo predmet istraživanja ovog rada.²⁰⁵

3. Evropski stub socijalnih prava

Iz Ugovora o funkcionisanju Evropske unije proizilazi da: “Unija i države članice imaju za cilj unaprjeđenje zapošljavanja, poboljšanje životnih i radnih uvjeta, kako bi se na putu napretka omogućilo njihovo usklađivanje, odgovarajuća socijalna zaštita, socijalni dijalog, razvoj ljudskih potencijala u smislu trajne visoke stope zaposlenosti i borbe protiv isključenosti”.²⁰⁶ Snažna socijalna Evropa temelj je ne samo prosperiteta i blagostanja njenih građana, već i konkurentne ekonomije²⁰⁷, te je od početka tadašnje *Junckerove Komisije* bila jednim od njenih prioriteta, a što se odrazilo i u

²⁰⁰ Evropska komisija, *Najbolje obrazovanje i osposobljavanje za građane EU kao jedan od ciljeva Unije*. Vidjeti opširnije na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/education-area/> (19.04.2023.)

²⁰¹ Vidjeti: European Commission, Directorate-General for Education (2021.), *Youth, Sport and Culture, Education and training 2020: highlights from the ET 2020 Working Groups 2018-2020*, Publications Office, Luxembourg. Vidjeti: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/960>

²⁰² Vidjeti: European Commission, Communication from the Commission, *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM (2010) 2020, Brussels, 03.03.2010.

²⁰³ Volante Louis, Ritzen Jo (2016.), *The European Union, education governance and international education surveys*, Policy Futures in Education, Vol. 14, No. 7, Sage Publishing, str. 989.

²⁰⁴ *Ibidem.*, str. 989-990.

²⁰⁵ Evropska komisija, *Zašto nam je potrebno kvalitetno obrazovanje*. Vidjeti opširnije na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/education-area/> (19.04.2023.)

²⁰⁶ Vidjeti član 151. prečišćene verzije Ugovora o funkcionisanju Evropske unije - *Consolidated version of the Treaty on the Functioning European Union*, OJ C 202, 07.06.2016., str. 114.

²⁰⁷ European Commission, *The European Pillar of Social Rights Action Plan*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021., str. 9.

njenim Političkim smjernicama iz jula 2014. godine²⁰⁸. Evropski stub socijalnih prava (European Pillar of Social Rights - EPSR) je bio eksplicitan pokušaj *Junckerove komisije* da se popravi neravnoteža između ekonomskog i socijalnog i da se u uključe socijalna prava u proces zapošljavanja i šire ekonomske politike.²⁰⁹ U svome prvom govoru o stanju Evropske unije, tadašnji predsjednik Evropske komisije (dalje: Komisija) *Jean-Claude Juncker* (2014.-2019.) je izjavio: “Moramo predanije raditi na uspostavljanju pravednog i istinski panevropskog tržišta rada. (...) U okviru tih mjera želja mi je uspostaviti Evropski stub socijalnih prava, kojim će se u obzir uzeti promjene sa kojima se suočavaju evropska društva i tržište rada”.²¹⁰ Nakon njegove najave, Komisija je u vremenu koje je uslijedilo aktivno radila sa državama članicama, institucijama Unije, socijalnim partnerima, civilnim društvom i građanima, na sadržaju i ulozi Stuba.

Glavni izazovi sa kojima se suočavaju države članice i Unija u cjelini, a koji su bili povod da se pristupi izradi Evropskog stuba socijalnih prava, predstavljeni su u radnom dokumentu Komisije 8. marta 2016. godine²¹¹ o ključnim ekonomskim, socijalnim i trendovima zapošljavanja. Ti izazovi su: 1. starenje stanovništva; 2. više žena radnica i promjena strukture porodice; 3. različitost populacije i radne snage, prije svega sa obzirom na državljanstvo, i porast radnika sa smanjenom radnom sposobnosti; 4. porast broja ljudi sa većim stepenom obrazovanja; 5. porast nejednakosti u prihodima; 6. posljedice velike ekonomske krize koja je počela 2008. godine; i 7. pojava novih vrsta poslova i potreba za novim vrstama vještina.²¹² Komunikacijom Komisije od 8. marta 2016. godine, pokrenuta je javna rasprava o uspostavljanju Evropskog stuba socijalnih prava²¹³, radi prikupljanja povratnih informacija.

Dana 23. januara 2017. godine održana je Konferencija na visokom nivou u Briselu u sjedištu Evropske komisije, kako bi se razgovaralo o glavnim rezultatima procesa konsultacija i da bi se identificirali putevi za buduće djelovanje.²¹⁴

Tadašnji Predsjednik Komisije *Jean-Claude Juncker* i švedski premijer *Stefan Löfven* bili su domaćini Socijalnog samita za pravedna radna mjesta i rast (Social Summit for Fair Jobs and Growth) održanom u Gothenburgu²¹⁵, 17. novembra 2017. godine. Evropski parlament, Vijeće i Komisija na Samitu su naglasili potrebu da se ljudi stave na prvo mjesto i predstavili su Evropski stub socijalnih prava koji se sastoji od tri cjeline i dvadeset načela koji su unutar svake cjeline podijeljeni na nekoliko tematkih poglavlja. Tom prilikom je naglašeno da Evropski stub socijalnih prava predstavlja ključnu inicijativu Komisije koja treba odgovoriti na probleme rastućeg siromaštva, nezaposlenosti i

²⁰⁸ Vidjeti opširnije u: Juncker Jean-Claude (2014.), *A New Start for Europe: My Agenda for Jobs, Growth, Fairness and Democratic Change*, Political Guidelines for the next European Commission, Opening Statement in the European Parliament Plenary Session, Strasbourg.

²⁰⁹ Vidjeti opširnije u: De la Porte Caroline (2019.), *The European Pillar of Social Rights meets the Nordic model*, European Policy Analysis, Swedish Institute for European Policy Studies, Stockholm, str. 1-22.

²¹⁰ Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Pokretanje javne rasprave o evropskom stubu socijalnih prava*, Strasbourg, COM (2016) 127 final, str. 2.

²¹¹ European Commission, *Commission Staff Working Document – Key economic, employment and social trends behind a European Pillar of Social Rights*, SWD (2016) 51 final.

²¹² Hadžić, Mehmed, 2017., *Evropski stup socijalnih prava*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, str. 208.

²¹³ Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Pokretanje javne rasprave o evropskom stubu socijalnih prava*, Strasbourg, COM (2016) 127 final.

²¹⁴ Carella Beatrice, Graziano Paolo (2022.), *Back to the Future in EU Social Policy? Endogenous Critical Junctures and the Case of the European Pillar of Social Rights*, Journal of Common Market Studies, No. 2, Vol. 60, University Association for Contemporary European Studies and John Wiley & Sons Ltd, str. 381.

²¹⁵ Gothenburg (Göteborg) je drugi po veličini grad u Švedskoj.

društvenih nedjednakosti širom Unije. Iako je primarno napravljen za Eurozonu, može se primijeniti i na sve države članice Unije koje mu se žele pridružiti. Socijalni samit u Gothenburgu je široko percipiran kao relevantan dodatni element fazi konsultacija, što je pokazalo veći angažman Komisije i doprinijelo osjećaju veće uključenosti i percepciji da je nova faza započela.²¹⁶

Evropskim stubom socijalnih prava potvrđuju se neka od prava koja su već sadržana u pravnoj stečevini Unije, te se dodaju i nova načela koja se odnose na izazove koji proizlaze iz društvenog, tehnološkog i ekonomskog razvoja. Cilj je bio dopuniti prava navođenjem niza temeljnih načela koja bi trebala postati zajednička državama članicama u njihovom pristupanju pitanjima zapošljavanja i socijalnoj politici, sa posebnim naglaskom na problematiku sa kojom se suočava Evropa. Međutim, za predmetna načela i prava potrebno je prvo na odgovarajućem nivou donijeti namjenske mjere ili zakonodavstvo. Uspostavljanje Evropskog stuba socijalnih prava zajednička je politička obaveza i odgovornost svih država članica koje ova prava trebaju provoditi u skladu sa socioekonomskim uvjetima i specifičnostima nacionalnih sistema, a u saradnji sa institucijama Evropske unije, socijalnim partnerima, i u skladu sa načelima supsidijarnosti i proporcionalnosti. Evropski stub socijalnih prava na unijskom nivou ne podrazumijeva veća ovlaštenja i zadatke Unije od onih koje su joj dodijeljene Ugovorima.²¹⁷ Stub postavlja dvadeset ključnih načela koja predstavljaju svjetionik koji nas vodi prema snažnoj socijalnoj Evropi koja je pravedna, uključiva i puna mogućnosti u 21. stoljeću.²¹⁸ Evropski stub socijalnih prava jeste najsveobuhvatniji dokument koji je stvoren u oblasti socijalne politike na nivou Unije u posljednje dvije decenije²¹⁹, te se sadržajno sastoji od dvadeset socijalnih principa i prava, podijeljenih u tri poglavlja, koja pokrivaju sve glavne oblasti socijalne politike i politike zapošljavanja: 1. Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada; 2. Pravedni uvjeti rada; i 3. Primjerena i održiva socijalna zaštita.²²⁰ Stub je označio značajnu promjenu paradigme u kreiranju evropske socijalne politike. Smjena prema principima i pristupu zasnovanom na pravima nosi ogroman potencijal za rješavanje razlika u politici na nacionalnom nivou i jasnijem definisanju ciljeva socijalne politike.²²¹ Značaj Stuba se ne treba procjenjivati samo u odnosu na njegovu proklamaciju dvadeset socijalnih prava i principa, već ga treba konceptualizirati kao širi društveni akcijski plan, čija efikasna implementacija značajno poboljšava nivo socijalne zaštite građana Evrope.²²²

3.1. Princip *Obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja* kao sastavni dio poglavlja I. Evropskog stuba socijalnih prava

Kako smo prethodno naglasili, sadržajno, Evropski stub socijalnih prava se sastoji od dvadeset socijalnih načela i prava, podijeljenih u tri poglavlja, koja pokrivaju sve glavne oblasti socijalne politike i politike zapošljavanja: 1. Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada; 2. Pravedni uvjeti rada; i 3. Primjerena i održiva socijalna zaštita. Poglavlje *Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada* sadrži

²¹⁶ Carella Beatrice, Graziano Paolo (2022.), *op.cit.*, str. 381.

²¹⁷ O Evropskom stubu socijalnih prava vidjeti opširnije na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/39913> (20.04.2023.)

²¹⁸ Evropska komisija, *Evropski stub socijalnih prava - Izgradnja pravednije i inkluzivnije Evropske unije*. Vidjeti na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en> (20.04.2023.)

²¹⁹ Carella Beatrice, Graziano Paolo (2022.), *op.cit.*, str. 374.

²²⁰ European Commission, Secretariat-General, *European pillar of social rights*, Publications Office, 2018., str. 11. Dostupno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ce37482a-d0ca-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en> (20.04.2023.)

²²¹ Grossi, Tommaso/Brady, Danielle/Ryner, Laura/Pedjasaar (2021.), *The European Pillar of Social Rights: Five years on*, Discussion paper: Social Europe and well-being programme, Europe Policy Center, Brussels, str. 4.

²²² Garben Sacha (2019.), *The European Pillar of Social Rights: An Assessment of its Meaning and Significance*, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, No. 21, Centre for European Legal Studies, Faculty of Law, University of Cambridge, Cambridge, str. 126.

četiri načela: 1. obrazovanje; osposobljavanje i cjeloživotno učenje; 2. rodna ravnopravnost; 3. jednake mogućnosti; i 4. aktivna podrška zapošljavanju.

U okviru prvog načela *Obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje*, utvrđuje se „pravo svakoga na kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi u punom kapacitetu razvio svoje individualne psihofizičke sposobnosti koje će mu omogućiti da postane i ostane konkurentan na tržištu rada“.²²³ Iz prethodno navedenog proizilazi da svi građani Evropske unije imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje, kako je utvrđeno u Evropskom stubu socijalnih prava.

Uključivo i kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje, te unaprjeđenje evropske dimenzije učenja kojima se prenose zajedničke vrijednosti, ključni su za stvaranje i održavanje kohezivnog evropskog društva koje potiče održivi rast. Međutim, u cijeloj Evropi obrazovna iskustva pojedinaca prate društvene obrasce. Među učenicima koji postižu slabije rezultate puno je više onih koji su u nepovoljnom socioekonomskom položaju. Učenici koje žive u ruralnim područjima često zaostaju. Nadalje, seksizam i spolno uznemiravanje i dalje otežavaju obrazovna iskustva, posebno za žene i djevojčice, te i dalje postoji razlika među spolovima u studijskim područjima kao što su inženjerstvo, proizvodnja i građevinarstvo – sa samo 26 % studentica – i informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) – sa samo 18 % studentica (Međunarodno istraživanje računalne i informacijske pismenosti 2018. godine). Zbog prethodno navedenog postoji obaveza angažiranja protiv nejednakosti od rane dobi i raskidanja veza između nivoa obrazovanja i obrazovnog postignuća sa jedne strane, te društvenog, ekonomskog i kulturnog statusa sa druge.²²⁴ Kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje građanima Evropske unije će pružiti znanje, vještine i stavove koji su im potrebni za uspjeh, te će osigurati otpornost evropske ekonomije, kao i društveno blagostanje. To podrazumijeva ovladavanje ključnim kompetencijama, uključujući osnovne vještine i digitalne kompetencije. Važnost osiguravanja jednakog pristupa kvalitetnom obrazovanju nakon izbijanja pandemije COVID-19 virusa, postala je još očitija. Potrebno je još više raditi na tome da se u Evropskoj uniji poveća prosječan udio 15-godišnjaka koji postižu dobre rezultate u osnovnim vještinama. U 2018. godini čak 22,9 % učenika nije moglo riješiti jednostavne zadatke iz matematike, 22,5 % iz čitanja, a 22,3 % iz prirodnih nauka (PISA 2018., OECD). Promjena je moguća uz visokokvalifikovano nastavno osoblje i reforme politika. Za bolje ishode učenja, pružanje učenicima onoga što im je potrebno za uspjeh i kvalitetno učenje potrebna su efikasna i održiva ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje.²²⁵

3.2. Akcioni plan za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava

Akcionim planom za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava utvrđuju se konkretne mjere za ostvarivanje dvadeset načela tog stuba.²²⁶ Prethodno navedeno je uvjetovano saradnjom država članica i Evropske unije, te aktivnim učestvovanjem socijalnih partnera i civilnog društva.

U martu 2021. godine Evropska komisija je predstavila Akcioni plan za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava. Njime se predlaže niz inicijativa i utvrđuju tri glavna cilja koji se trebaju postići u cijeloj Evropi do 2030. godine: a) stopa zaposlenosti od najmanje 78 % u Evropskoj uniji; b) najmanje 60 % odraslih osoba koje svake godine pohađaju tečajeve osposobljavanja; c) barem

²²³ European Commission, Secretariat-General (2018.), *European pillar of social rights*, Publications Office, str. 11. Dostupno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ce37482a-d0ca-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en> (20.04.2023.)

²²⁴ Opširnije vidjeti: Evropska komisija, *Poboljšanje kvalitete i pravednosti – inicijative*. Dostupno na: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/about-improving-quality> (21.04.2023.)

²²⁵ *Ibidem*.

²²⁶ Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija, *Akcioni plan za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava*, COM (2021) 102 final, Bruxelles, 4.3.2021.

15 miliona manje osoba kojima prijete socijalna isključenost ili siromaštvo, uključujući 5 miliona djece.²²⁷

Socijalni samit u Portu koji je održan 7. i 8. maja 2021. godine, a kojeg je organizovalo portugalsko predsjedništvo Vijeća, pružio je priliku da se ponovno potvrdi predanost i ambicija, da se ljudi stave na prvo mjesto u oporavku Evrope i šire. Socijalni samit u Portu također je bio prilika za okupljanje snaga na najvišem političkom nivou, za obnovu predanosti provođenju Socijalnog stuba.²²⁸ Lideri Evropske unije, evropske institucije, socijalni partneri i predstavnici civilnog društva sastali su se u Portu kako bi ojačali svoju posvećenost provođenju Evropskog stuba socijalnih prava. Na Konferenciji na visokom nivou, koju je organizovalo portugalsko predsjedništvo u kontekstu socijalnog samita u Portu, raspravljali su o tome kako utvrditi program evropske socijalne politike za sljedeće desetljeće i osigurati suočavanje sa sadašnjim i budućim izazovima, a da pritom niko ne bude zapostavljen. Rasprave su bile usmjerene na tri glavna područja: 1) rad i zapošljavanje; b) vještine i inovacije; c) država blagostanja i socijalna zaštita.²²⁹ Samit je predstavljao ključni trenutak za socijalna prava u Evropi, jer su tom prilikom socijalni partneri i civilno društvo pozvali u šefove država ili vlada Evropske unije, da odobre Akcioni plan i njegove glavne ciljeve, te da postave ambiciozne nacionalne ciljeve koji mogu na odgovarajući način doprinijeti postizanju evropskih ciljeva.²³⁰ Nakon Konferencije koju je 7. maja 2021. godine održalo portugalsko predsjedništvo, lideri Evropske unije istog dana su raspravljali o pandemiji COVID-19 virusa i međunarodnim odnosima. Na dnevnom redu 8. maja 2021. godine bila su socijalna pitanja,²³¹ kojom prilikom su lideri Unije usvojili Deklaraciju iz Porta o socijalnim pitanjima.²³² U raspravama koje su održali 8. maja lideri Evropske unije su se bavili pitanjem osiguravanjem uključivog oporavka u kojem će obrazovanje i vještine biti u centru političkog djelovanja Unije. U Deklaraciji iz Porta lideri Unije su iznijeli svoju viziju digitalne, zelene i pravedne tranzicije u Evropi.²³³ Evropsko vijeće je 25. juna 2021. godine "pozdravilo" glavne ciljeve Akcionog plana za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava, u skladu s Deklaracijom iz Porta.²³⁴

4. Temeljne aktivnosti Evropske unije usmjerene na postizanje kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja građana Unije

Kako bi riješila pitanja efikasnog i održivog ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje, a sve sa ciljem postizanja kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja građana Unije, Evropska komisija je

²²⁷ Evropsko vijeće, Socijalni samit u Portu, 7. maja 2021. godine. Vidjeti: [https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07/social-summit/\(22.04.2023.\)](https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07/social-summit/(22.04.2023.))

²²⁸ Opširnije vidjeti: Porto Social Summit and Porto Social Commitment. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en> (22.04.2023.)

²²⁹ Evropsko vijeće, Socijalni samit u Portu, 7. maja 2021. Vidjeti: [https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07/social-summit/\(22.04.2023.\)](https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07/social-summit/(22.04.2023.))

²³⁰ Porto Social Summit: all partners commit to 2030 social targets, 7 May 2021. Vidjeti: [https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/news/porto-social-summit-all-partners-commit-to-2030-social-targets/\(26.04.2023.\)](https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/news/porto-social-summit-all-partners-commit-to-2030-social-targets/(26.04.2023.))

²³¹ Evropsko vijeće, Neformalni sastanak šefova država ili vlada, Porto, 7. i 8. maja 2021. godine. Vidjeti: [https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07-08/\(26.04.2023.\)](https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07-08/(26.04.2023.))

²³² Deklaracija iz Porta: "...Socijalna dimenzija, socijalni dijalog i aktivna uključenost socijalnih partnera oduvijek su bili u središtu visoko konkurentne socijalno tržišne ekonomije. Naša predanost jedinstvu i solidarnosti također znači osiguravanje jednakih mogućnosti za sve, kao i toga da niko ne bude zapostavljen". Vidjeti: Evropsko vijeće, Deklaracija iz porta. Dostupno na: [https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/\(27.04.2023.\)](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/(27.04.2023.))

²³³ Evropsko vijeće, Neformalni sastanak šefova država ili vlada, Porto, 7. i 8. maja 2021. godine Vidjeti: [https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07-08/\(27.04.2023.\)](https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07-08/(27.04.2023.))

²³⁴ Opširnije vidjeti u Zaključcima Evropskog vijeća: European Council meeting (24 and 25 June 2021) – Conclusions, EUCO 7/21, Brussels, 25 June 2021.

preduzela sljedeće mjere: a) inicijativa „Putevi do školskog uspjeha”; b) unaprijeđivanje višejezičnosti i zajedničkih vrijednosti; c) kvalitetna ulaganja u obrazovanje i osposobljavanje; d) jačanje aktivnosti Jean Monnet²³⁵; e) razvoj evropskog pristupa mikrokvalifikacijama; f) povećanje uključenosti programa Erasmus+²³⁶ i Evropskih snaga solidarnosti²³⁷; g) unaprijeđivanje mobilnosti mladih volontera u prekograničnim aktivnostima solidarnosti; h) provođenje Evropskog okvira za kvalitetu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja; i) podrška osnivanju centara za strukovnu izvrsnost.²³⁸

4.1. Evropski prostor obrazovanja

Obrazovanje valja posmatrati kao temelj za lično ispunjenje, bolje uvjete zapošljavanja, ali istovremeno i značajnu priliku za aktivan i odgovoran građanski život.

Novi okvir Evropskog prostora obrazovanja (European Education Area - EEA), predstavlja moguću prekretnicu u evoluciji obrazovne politike u Evropskoj uniji, iz razloga što je uobičajen kontekstima višestrukih kriza u kojima se očekuje da obrazovanje doprinese rješavanju složenih problema koji su se nakupili u posljednjih dvadeset godina.²³⁹ Dok je Evropska unija prikazana kao kreator Evropskog prostora obrazovanja, u svojim materijalima Evropski prostor obrazovanja je predstavljen kao ključni za izgradnju prijeko potrebnog povećanog jedinstva unutar Evropske unije u budućnosti, gdje se polazi od ideje da su „obrazovanje i kultura ključ budućnosti – kako za pojedinca tako i za Uniju u cjelini”.²⁴⁰

Evropski prostor obrazovanja predstavlja moguću prekretnicu u evoluciji obrazovne politike u Evropskoj uniji, ne samo zato što mijenja zaključni ET2020, već zato što je uobičajen kontekstima višestrukih kriza u kojima se očekuje da obrazovanje doprinese rješavanju složenih problema koji su se nakupili u posljednjih dvadeset godina. Pristup kvalitetnom i uključivom obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju pravo je svih građana, kako je utvrđeno u Evropskom stubu

²³⁵ Aktivnosti Jean Monnet u okviru programa Erasmus+ podržavaju poučavanje, učenje, istraživanje i raspravu o različitim aspektima Evropske unije. Vidjeti: Evropska komisija, *Aktivnosti Jean Monnet: poticanje poučavanja i istraživanja o Evropskoj uniji*. Dostupno na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/opportunities/opportunities-for-organisations/jean-monnet-actions> (28.04.2023.)

²³⁶ Erasmus+ je program Evropske unije kojim se podržava obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport u Evropi. Program za period 2021.–2027. godine je posebno usmjeren na socijalnu uključenost, zelenu i digitalnu tranziciju, te unaprijeđenje sudjelovanja mladih u demokratskom životu. Erasmus+ kao program Unije podržava prioritete i aktivnosti u okviru Evropskog prostora obrazovanja, Akcijskog plana za digitalno obrazovanje i Programa vještina za Europu. Program također podržava Evropski stub socijalnih prava, služi za provođenje Strategije Unije za mlade za period 2019.–2027. godine, te razvija evropsku dimenziju u sportu. Vidjeti: Evropska komisija, *Šta je Erasmus+?*. Dostupno na : <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/about-erasmus/what-is-erasmus> (22.04.2023.);

Mobilnost učenika i osoblja okosnica je programa Erasmus+. Zahvaljujući jedinstvenom iskustvu boravka, studiranja i osposobljavanja u inozemstvu ili prekograničnog putovanja učesnici i učesnice: a) stiču samopouzdanje i takozvane meke vještine; b) otkrivaju različite kulture; c) uspostavljaju međuljudske i profesionalne odnose sa ljudima iz drugih zemalja. Sve im to povećava izgleda za razvoj karijere i dovodi do većeg aktivnog učestvovanja u društvu, ali i doprinosi većoj socijalnoj uključenosti i izraženijem evropskom identitetu. Vidjeti: Program Erasmus+ za period 2021.–2027., na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/erasmus-plus-programme/> (29.04.2023.)

²³⁷ Evropskim snagama solidarnosti upravlja Evropska komisija. Evropske snage solidarnosti organizacijama dodjeljuju bespovratna sredstva na temelju poziva na podnošenje prijedloga. Mladi koji žele sudjelovati u takvim aktivnostima moraju se registrovati na portalu Evropskih snaga solidarnosti. Portal mladima i organizacijama kojima se dodjeljuju bespovratna sredstva pruža mogućnost da se međusobno povežu i provode aktivnosti. Vidjeti opširnije na: https://youth.europa.eu/solidarity_hr (05.05.2023.)

²³⁸ Evropska komisija, *Poboljšanje kvalitete i pravednosti – inicijative*. Dostupno na: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/about-improving-quality> (05.05.2023.)

²³⁹ Alexiadou Nafsika, Rambla Xavier, *Education policy governance and the power of ideas in constructing the new European Education Area*, European Educational Research Journal (EERJ), European Educational Research Association, Berlin, str. 2.

²⁴⁰ Kushnir Iryna (2022.), *Referentiality mechanisms in EU education policymaking: The case of the European Education Area*, European Journal of Education, Vol. 57, str. 136. Dostupno na: <https://doi.org/10.1111/ejed.12485>

socijalnih prava. Pandemija COVID-19 virusa pokazala je koliko je važno spriječiti nastajanje strukturnih prepreka učenju i razvoju vještina kako ne bi uticale na izgled građana za zapošljavanje i sudjelovanje u društvu. Inicijativa za Evropski prostor obrazovanja pomaže državama članicama Evropske unije da sarađuju na izgradnji otpornijih i uključivijih sistema obrazovanja i osposobljavanja.²⁴¹ Evropska komisija i države članice Unije rade na ostvarivanju zajedničke vizije Evropskog prostora obrazovanja. Glavni prioriteti njihove saradnje su sljedeći: a) više kvalitete i pravednosti u obrazovanju i osposobljavanju²⁴²; b) učitelji, nastavnici i direktori škola²⁴³; c) digitalno obrazovanje²⁴⁴; d) zeleno obrazovanje²⁴⁵; e) Evropski prostor obrazovanja u svijetu^{246 247}.

Evropski lideri prvi su put podržali ideju o stvaranju Evropskog prostora obrazovanja na Socijalnom samitu 2017. godine u Göteborgu u Švedskoj, a prvi paketi mjera doneseni su 2018. i 2019. godine. Zahvaljujući decenijama bliske saradnje već je ostvaren značajan napredak: 1) gotovo je 95 % djece od četvrte godine u sistemu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja; 2) više od 40 % mladih odraslih osoba završilo je tercijarno obrazovanje; 3) gotovo je 90 % mladih završava obrazovanje sa srednjoškolskim svjedočanstvom ili se nastavlja osposobljavati; 4) 80 % mladih koji završe program Erasmus+ zapošljava se u manje od tri mjeseca nakon završetka studija.²⁴⁸

Komisija je u septembru 2020. godine u Komunikaciji iznijela novu viziju Evropskog prostora obrazovanja i konkretne mjere. U Komunikaciji se ističe da se predsjednica Evropske komisije *Ursula von der Leyen*²⁴⁹ u svojim političkim smjernicama obavezala uspostaviti Evropski prostor obrazovanja do 2025. godine. Obrazovanje je temelj za vlastito ispunjenje, zapošljavanje, te aktivan i odgovoran građanski život. Pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje proglašeno je prvim načelom Evropskog stuba socijalnih prava. Unija mijenja svoju strategiju rasta na temelju održivosti, a zelena i digitalna tranzicija glavni su pokretači promjene. Obrazovanje kao okosnica evropskog načina života jača socijalnu tržišnu ekonomiju i demokratiju temeljnim vrijednostima kao što su sloboda, različitost, ljudska prava i socijalna pravda. U ovoj se Komunikaciji Komisije iznosi intenzivniji pristup za uspostavljanje Evropskog prostora obrazovanja do 2025. godine.²⁵⁰

²⁴¹ Evropska komisija, *Evropski prostor obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/about-eea/the-eea-explained> (06.05.2023.)

²⁴² Svi građani u Evropskoj uniji imaju pravo na visokokvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje.

²⁴³ Evropska unija radi na revalorizaciji nastavničkih profesija i pružanju svim učiteljima, trenerima i voditeljima škola visokokvalitetnog početnog obrazovanja i prilika za profesionalni razvoj.

²⁴⁴ Unija unaprjeđuje razvoj visokoeffikasnog evropskog digitalnog obrazovnog ekosistema i nastoji unaprijediti kompetencije i vještine građana za digitalnu tranziciju.

²⁴⁵ Evropska unija potiče sektor obrazovanja i osposobljavanja da poduzme mjere kako bi se doprinijelo zelenoj tranziciji i ojačale kompetencije održivosti svih učenika.

²⁴⁶ Unija će ojačati svoju međunarodnu saradnju sa zemljama i regijama na svjetskom nivou, te će nastaviti unaprjeđivati Evropu kao partnera u obrazovanju.

²⁴⁷ Evropska komisija, *Evropski prostor obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/about-eea/the-eea-explained> (07.05.2023.)

²⁴⁸ Evropska komisija, *Ambiciozniji pristup za ostvarenje evropskog prostora obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/hr/about-eea/the-eea-explained> (08.05.2023.)

²⁴⁹ Predsjednica Evropske komisije od 2019. godine.

²⁵⁰ Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavljanju Evropskog prostora obrazovanja do 2025., COM (2020) 625 final, Brussels, 30.09.2020., str. 1.

Kao odgovor na to Vijeće Evropske unije je februaru 2021. godine donijelo Rezoluciju o strateškom okviru za evropsku saradnju u području obrazovanja i osposobljavanja za period 2021. – 2030. godine.²⁵¹ U Rezoluciji se navodi da će Evropski prostor obrazovanja omogućiti učenicima da se obrazuju u različitim fazama života i da traže zaposlenje na nivou cijele Evropske unije, a državama članicama da sarađuju, tako da se visokokvalitetno, inovativno i uključivo obrazovanje i osposobljavanje kojima se podržavaju ekonomski rast i visokokvalitetne mogućnosti zapošljavanja, kao i lični, društveni i kulturni razvoj, provedu u djelo u svim državama članicama i regijama duž Unije.²⁵²

Komisija je u novembru 2022. godine objavila Izvještaj o napretku prema uspostavljanju Evropskog prostora obrazovanja. U Izvještaju se opisuje napredak u uspostavljanju Evropskog prostora obrazovanja i ističu pitanja kojima se treba dodatno posvetiti, te se navodi da Evropski prostor obrazovanja igra ključnu ulogu u agendi politike Unije, posebno za "promociju evropskog načina života i ekonomije koja radi za ljude". Evropski prostor obrazovanja je među pokretačima Evrope koji odgovara digitalnom dobu i Evropskom zelenom dogovoru (European Green Deal). Sve navedeno doprinosi Uniji jednakosti, jačoj Evropi u svijetu i snažnom pomaku za evropsku demokratiju.²⁵³ U Izvještaju se razmatraju tekući rad i napredak u ostvarivanju ciljeva na nivou Evropske unije, te mjere kao što su: a) strateške političke inicijative u svim obrazovnim sektorima; b) projekti koje finansira EU, kao što su akademije nastavnika; c) koalicija za obrazovanje za klimu ili centri stručne izvrsnosti; d) stručne skupine za pitanja kao što su dezinformisanje ili kvalitetna ulaganja; e) mjere za veću uključivost programa Erasmus+ i Evropskih snaga solidarnosti. Tim se mjerama jačaju inicijative država članica zahvaljujući zajedničkoj predanosti Evropskom prostoru obrazovanja.²⁵⁴

5. Zaključna razmatranja

Vodeći se jednim od ciljeva Evropske unije koji se odnosi na osiguravanje visokokvalitetnog i uključivog obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja za njene građane, u radu su se nastojale analizirati temeljne aktivnosti institucija Unije koje su usmjerene na ostvarenje konkretnog cilja. Rezultati istraživanja su dodatno potvrdili da je za stvaranje i održavanje kohezivnog evropskog društva koje pokreće održivi rast prvenstveno neophodno visokokvalitetno obrazovanje i osposobljavanje, te promovisanje evropske dimenzije podučavanja koje potiče zajedničke vrijednosti, a sve u skladu sa motom Evropske unije "ujedinjeni u različitosti". Po osnovu analize najznačajnijih aktivnosti institucija Evropske unije u formi akata, programa i projekata u okviru njene obrazovne politike, do izražaja su došli različiti mehanizmi djelovanja na unijskom nivou koji se ogledaju u podsticanju saradnje među državama članicama te, ukoliko je to potrebno, podupiranju i dopunjavanju njihovih aktivnosti, pri čemu se u potpunosti poštuje odgovornost država članica za nastavni sadržaj i organizaciju obrazovnih sistema, kao i njihova kulturna i jezična različitost. U radu su predstavljene neke od najznačajnijih mjera koje poduzima Evropska unija u nastojanju osiguranja kvalitetnog obrazovanja, osposobljavanja i socijalne kohezije, kao i prioriteta u oblasti obrazovanja koji su definisani u strateškim dokumentima Unije. Kvalitetno obrazovanje ostaje ključno za povezivanje građana Evropske unije, kao i za budućnost pojedinaca i Unije u cjelini.

²⁵¹ Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za evropsku saradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru Evropskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.), OJ C/66, 26.02.2021., str. 1-21.

²⁵² *Ibidem.*, str. 2.

²⁵³ European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, *Progress towards the achievement of the European Education Area : communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022., str. 6.

²⁵⁴ Evropska komisija, *Ambiciozniji pristup za ostvarenje Evropskog prostora obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/hr/about-eea/tEe-eea-explained> (05.05.2023.)

Literatura

1. Knjige i članci:

1. Alexiadou Nafsika, Rambla Xavier (2022.), *Education policy governance and the power of ideas in constructing the new European Education Area*, European Educational Research Journal (EERJ), European Educational Research Association, Berlin, str. 1-18.
2. Cankaya Seda *et al.* (2015.), *The educational policy of European Union*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, No. 174, Elsevier Ltd., str. 886 – 893.
3. Carella Beatrice, Graziano Paolo (2022.), *Back to the Future in EU Social Policy? Endogenous Critical Junctures and the Case of the European Pillar of Social Rights*, Journal of Common Market Studies, No. 2, Vol. 60, University Association for Contemporary European Studies and John Wiley & Sons Ltd, str. 374-390.
4. De la Porte Caroline (2019.), *The European Pillar of Social Rights meets the Nordic model*, European Policy Analysis, Swedish Institute for European Policy Studies, Stockholm, str. 1-22.
5. Garben Sacha (2019.), *The European Pillar of Social Rights: An Assessment of its Meaning and Significance*, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, No. 21, Centre for European Legal Studies, Faculty of Law, University of Cambridge, Cambridge, str. 101–127.
6. Grossi, Tommaso/Brady, Danielle/Ryner, Laura/Pedjasaar, (2021.), Europe Policy Center, *The European Pillar of Social Rights: Five years on*, Discussion paper: Social Europe and well-being programme, Brussels.
7. Hadžić, Mehmed (2017.), *Evropski stup socijalnih prava*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, str. 199-225.
8. Klatt Gosia, Milana Marcella (2020.), *Governing education policy: the European Union and Australia*, Australian and New Zealand Journal of European Studies, Vol. 12, No. 1, European Studies Association of Australia and New Zealand (ESAANZ), str. 25-39.
9. Kushnir Iryna (2022.), *Referentiality mechanisms in EU education policymaking: The case of the European Education Area*, European Journal of Education, Vol. 57, str. 128– 141. Dostupno: <https://doi.org/10.1111/ejed.12485>
10. Moser Peter *et al* (2022.), *The (R)Evolution of European Education Policy: European Higher Education Alliances*, Berg Huetttenmaenn Monatsh, Vol. 167, No. 10, str. 457–461.
11. Papaioannou Katerina (2022.), *Educational Policies in the European Union for Intercultural Education: The Integration in Greek Educational System*, Proceedings of ADVED 2022- 8th International Conference on Advances in Education, Istanbul, Turkey 10-12 October 2022, str. 87-92. DOI: <https://doi.org/10.47696/adved.202215>
12. Volante Louis, Ritzen Jo (2016.), *The European Union, education governance and international education surveys*, Policy Futures in Education, Vol. 14, No. 7, Sage Publishing, str. 988–1004.

2. Ugovori, propisi i ostali akti:

1. European Commission, Communication from the Commission, *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM (2010) 2020, Brussels, 03.03.2010.
2. European Commission, Directorate-General for Education (2021.), *Youth, Sport and Culture, Education and training 2020: highlights from the ET 2020 Working Groups 2018-2020*, Publications Office, Luxembourg. Vidjeti: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/960>
3. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, *Progress towards the achievement of the European Education Area : communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022.
4. European Commission, Secretariat-General, *European pillar of social rights*, Publications Office, 2018., str. 11. Dostupno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ce37482a-d0ca-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en>
5. European Commission, *The European Pillar of Social Rights Action Plan*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021.
6. European Commission, *Commission Staff Working Document – Key economic, employment and social trends behind a European Pillar of Social Rights*, SWD (2016) 51 final.
7. European Council meeting (24 and 25 June 2021) – Conclusions, EUCO 7/21, Brussels, 25 June 2021.

8. Juncker, Jean-Claude, (2014.), *A New Start for Europe: My Agenda for Jobs, Growth, Fairness and Democratic Change*, Political Guidelines for the next European Commission, Opening Statement in the European Parliament Plenary Session, Strasbourg.
9. Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i odboru regija, *Akcioni plan za provođenje Evropskog stuba socijalnih prava*, COM (2021) 102 final, Bruxelles, 4.3.2021.
10. Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, *Pokretanje javne rasprave o europskom stubu socijalnih prava*, Strasbourg, COM (2016) 127 final.
11. Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavljanju Evropskog prostora obrazovanja do 2025., COM (2020) 625 final, Brussels, 30.09.2020.
12. Prečišćena verzija Ugovora o funkcionisanju Evropske unije - *Consolidated version of the Treaty on the Functioning European Union*, OJ C 202, 07.06.2016.
13. Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za evropsku saradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru Evropskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.), OJ C/66, 26.02.2021., str. 1-21.
14. Zaključci Vijeća EU od 12. maja 2009. godine o Strateškom okviru za Evropsku saradnju u obrazovanju i osposobljavanju (ET 2020), OJ C 119, 28.05.2009., str. 2-10.

3. Internet izvori:

1. Deklaracija iz Porta. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>
2. Evropska komisija, *Aktivnosti Jean Monnet: poticanje poučavanja i istraživanja o Europskoj uniji*. Dostupno na: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/opportunities/opportunities-for-organisations/jean-monnet-actions>
3. Evropska komisija, *Evropski stub socijalnih prava - Izgradnja pravednije i inkluzivnije Evropske unije*. Vidjeti na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en>
4. Evropska komisija, *Ambiciozniji pristup za ostvarenje Evropskog prostora obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/hr/about-eea/the-eea-explained>
5. Evropska komisija, *Evropski prostor obrazovanja*. Vidjeti: <https://education.ec.europa.eu/about-eea/the-eea-explained>
6. Evropska komisija, *Najbolje obrazovanje i osposobljavanje za građane EU kao jedan od ciljeva Unije*. Vidjeti opširnije na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/education-area/>
7. Evropska komisija, *Poboljšanje kvalitete i pravednosti – inicijative*. Dostupno na: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/about-improving-quality>
8. Evropska komisija, *Šta je Erasmus+?*. Dostupno na : <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/hr/about-erasmus/what-is-erasmus>
9. Evropska komisija, *Zašto nam je potrebno kvalitetno obrazovanje*. Vidjeti opširnije na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/education-area/>
10. Evropski stub socijalnih prava. Dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/39913>
11. Evropske snage solidarnosti. Vidjeti na: https://youth.europa.eu/solidarity_hr
12. Evropsko vijeće, Neformalni sastanak šefova država ili vlada, Porto, 7. i 8. maja 2021. godine. Vidjeti: <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07-08/>
13. Evropsko vijeće, Socijalni samit u Portu, 7. maja 2021. godine. Vidjeti: <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2021/05/07/social-summit/>
14. Porto Social Summit and Porto Social Commitment. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=en>
15. Porto Social Summit: all partners commit to 2030 social targets, 7 May 2021. Vidjeti: <https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/news/porto-social-summit-all-partners-commit-to-2030-social-targets/>
16. Program Erasmus+ za period 2021. – 2027., na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/erasmus-plus-programme/>

THE EDUCATIONAL POLICY OF EUROPEAN UNION: STRATEGIES DIRECTED TO SUPPORT QUALITY EDUCATION, TRAINING AND SOCIAL COHESION

Ajna Jodanović, Ph. D., assistant professor

Faculty of Law, University of Bihać, Džanića mahala 68, 77 000 Bihać, ajna_x@hotmail.com

Abstract: *The European Pillar of Social Rights presented by the European Parliament, the Council and the Commission at the Social Summit for Fair Workplaces and Growth held in 2017, established that all citizens in the European Union have the right to high-quality and inclusive education, training and lifelong learning. High-quality education and training, as well as the promotion of a European dimension to teaching fostering common values, are paramount for creating and maintaining a cohesive European society driving sustainable growth. The Treaty on the Functioning of the European Union stipulates that the Union shall contribute to the development of quality education by encouraging cooperation between Member States and, if necessary, by supporting and supplementing their action, while fully respecting the responsibility of the Member States for the content of teaching and the organisation of education systems and their cultural and linguistic diversity. The main objectives of the paper are to present the measures undertaken by the European Union in an effort to ensure quality education, training and social cohesion, in accordance with Articles 165 and 166 of the Treaty on the Functioning of the European Union, as well as an analysis of the priorities in the field of education defined in the strategic documents of the Union. The results of this research will point out the European Union policies aimed at dealing with inequalities from early years and separating social, economic and cultural status, ethnic and racial background of the individual from educational attainment and achievement, with a special emphasis on the activities undertaken by the European Commission.*

Key words: *European Union, education, training, social cohesion, European Pillar of Social Rights.*